Gintautas Zabiela

Tyrimai Medvėgalio aplinkoje

2018 m. BRIAI kartu su Šilalės rajono savivaldybe tęsė 2016 m. pradėtus Medvėgalio (Šilalės r., Laukuvos sen.) archeologijos paminklų komplekso tyrimus (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 122–123; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 128–132). Tyrimams pasirinktas 2017 m. spalio 28 d. per MINK organizuotą sąskrydį lokalizuotas galimas Medvėgalio kapinynas. Tai 300 m į Š nuo Medvėgalio piliakalnio I (Pilies kalno), į Š–ŠR nuo pelkės esanti 370x270 m (8 ha) dydžio lėkštais šlaitais neaukšta (nuo pelkės iki 10 m aukščio – H_{abs} viršuje 192,00 m) kalva – buvusi dirva (dabar pieva). Šios kalvos P šlaite tuomet ir rasta kapinynams būdingų radinių: I a. II pusės akinės segės liemuo, I tūkst. II pusės kryžinio (?) smeigtuko adatos dalis, X–XIII a. bronzinės apyrankės gyvuliniais galais pusė, XV a. žiedinės segės plokščio lieto lankelio pusė, neaiškaus laikotarpio įvijinio žiedo (?) fragmentai. 2018 m. balandžio 21 d. MINK pakartotinai žvalgant šią teritoriją rasti dar 4 kapinynams būdingi radiniai: antras I a. II pusės bronzinės akinės segės liemuo, XIV–XV a. bronzinis lietas žiedas pseudotordiruota priekine dalimi ir 2 neaiškaus laikotarpio bronziniai susilydymai. Visa tai rodė čia esant ilgo laikotarpio kapinyną, kuris galėjo būti menkai ardomas ir dėl to iki šiol likęs nežinomas.

Spėjamoje kapinyno vietoje 2018 m. birželio 18–29 d. ištirtos 4 perkasos, iš viso 86 m^2 plotas (1 pav.). Kapų tyrinėtose vietose nerasta. Iš karto po pilko priemolio armeniu 20–30 cm gylyje (kalvos šlaite net 50 cm gylyje) visose perkasose aptiktas įžemis – šviesiai rudas molis. Jame aptiktos 8 30–70 cm skersmens, iki 40 cm gylio duobės su degėsingo kultūrinio sluoksnio likučiais, lipdytos grublėtos ir lygios keramikos fragmentais, molio tinko trupiniais (2 pav.).

1 pav. 2018 m. tiriamos vietos iš oro (Š). G. Zabielos nuotr.

Fig. 1. The sites investigated in 2018, as seen from the air (N).

2 pav. Išsemtos duobės su kultūriniu sluoksniu perkasoje 2. G. Zabielos nuotr.

Fig. 2. Scooped out pits containing a cultural layer that were discovered in trench 2.

Dvi duobės gali būti stulpavietės, dalis kitų – ūkinių duobių dugnai. Perkasos 2 armenyje rasti 2 geležies šlako gabalai liudija kažkur čia buvus lydytą geležį. Visi šie radiniai būdingi senosioms gyvenvietėms ar net gamybinei tokių gyvenviečių zonai. Senosios gyvenvietės palikimui tenka skirti ir anksčiau žvalgymų metu aptiktas papuošalų liekanas, nors 2 akinių segių liemenėliai gali rodyti ir visai sunaikintus romėniško laikotarpio palaidojimus pilkapiuose. Gyvenvietei tiksliau datuoti trūksta duomenų. Aptikta keramika datuojama labai plačiu laikotarpiu – I tūkst. Jeigu laikysime, kad žvalgant surasti papuošalų fragmentai irgi yra gyvenvietės palikimas, ją reikėtų datuoti II–III a., I tūkst. II puse ir XIV a.

2018 m. žvalgymai apėmė ir papėdės gyvenvietės Piliorių kalno papėdės teritoriją. Pačiame Piliorių kalne archeologinių radinių nerasta, kas rodo, kad jis yra mažai naudotas ir, matyt, smarkiai sunaikintas vėliau dirbant žemę. Jo Š šlaito apatinėje dalyje rastas 3 dalių bronzinis diržo skirstiklis su trapeciniu diržo apkalu, datuojamas XI–XII a. (3 pav.), P papėdėje – III a. bronzinės laiptelinės segės liemenėlis ir pirmoji Medvėgalyje aptikta Romos moneta – Marko Aurelijaus 180 m. sestrecija. Dar 2 geležiniai radiniai (įtveriamasis peilis ir smailė) gali būti skiriami XIV a. Čia aptikta varinė labai nutrinta moneta gali būti Kryžiuočių ordino Vynricho Kniprodės monetos klastotė (nustatė E. Remecas). Daugumą 2018 m. žvalgymų metu bendrame apie 15 ha plote aptiktų registruotų radinių (iš viso 46) sudaro XIX–XX a. metalinės sagos, kryželiai, medalikėliai, apkalai. Pastarųjų daugiausia rasta spė-

3 pav. Bronzinis diržo skirstiklis. G. Zabielos nuotr.

Fig. 3. A bronze strap distributor.

jamo kapinyno kalvos viršuje, kur, matyt, būta kažkokio statinio ar šiaip intensyvesnės žmonių veiklos vietos.

Nepasitvirtinus spėjimui, kad kapinynas buvo į Š nuo piliakalnių, rudenį jo bandyta ieškoti platesnėse Medvėgalio apylinkėse, apeinant kompleksą ratu maždaug 800–1200 m atstumu (R pusėje – per 400 m). Ir šie žvalgymai buvo be rezultatų. Panašu, kad Medvėgalio prieigos nebuvo tankiai gyvenamos ir naudotos daugiau gynybiniams tikslams.

Nors į Š nuo Medvėgalio piliakalnių, už pelkės aptiktos senosios gyvenvietės kultūrinis sluoksnis labai sunaikintas arimų ir maždaug 3 ha plote likę tik įžemyje įgilintos struktūros, kalvos P dalį tikslinga įtraukti į saugomą archeologijos objekto teritoriją.

The Investigation in the Vicinity of Medvėgalis

In 2018, BRIAI together with Šilalė District Municipality continued the investigation, begun in 2016, of the Medvėgalis (Šilalė District, W Lithuania) archaeological site complex. Four trenches (a total of 86 m^2) were excavated at the site of a suspected cemetery, located in the autumn of 2017 to the N of the hillforts (Fig. 1) but only the remains of the Iron Age settlement were discovered (Fig. 2). 46 registered metal finds, including the bow of an eye brooch, a cast ring, a strap distributor with a fitting (Fig. 3), and an AD 180 Roman Emperor Marcus Aurelius sesterce were discovered during the metal detector survey in the N and E parts of the complex.

Viktorija Ziabreva,
Roma Songailaitė

Bandužių, Žardės senovės gyvenvietė

2018 m. spalio mėnesį buvo atliekami detalieji archeologiniai tyrimai Bandužių, Žardės senovės gyvenvietės teritorijoje (UK 31842), žemės sklype, kuris P pusėje ribojasi su Žardupės gatve, Š – su Jūrininkų prospekto sklypu 4.3 ir R su Žardupės g. 8 sklypu (1 pav.). Žemės sklypas 5000 m^2 dydžio. Tyrimai vyko dviem etapais: I etape detaliai ištirtos penkios 5x2 m dydžio žvalgomosios perkasos sklypo Š, ŠV, centrinėje ir P dalyse bei PV kampe. Siekta nustatyti galimą susiformavusio dirvožemio storį ir įžemio paviršių. Iš viso perkasomis ištirtas 50 m^2 plotas. Ištyrus perkasas 1–5 nustatyta, kad įžemis dengiasi nuo 25–60 cm gylio. Tyrimų metu archeologinių struktūrų neaptikta, rasti keli vėlyvi XX a. radiniai.

II darbų etape ištyrus ir nustačius mechanizuoto skutimo gylį, taikyta praktika kaip ir tiriant Bandužių, Žardės senovės gyvenvietės teritoriją. Mechanizuotai skustas paviršinis žemės sluoksnis iki archeologinių struktūrų. Sklypas tirtas 20–50x16–48 m dydžio plotais, kurie buvo išdėstyti taip, kad būtų galima netrukdant išvežti žemes iš sklypo bei fiksuoti plotų sieneles.

Žardės senosios gyvenvietės aptiktos 1990 m. Jono Genio žvalgomųjų tyrinėjimų metu teritorijoje prie Jūrininkų prospekto, Žardupės gatvės ir melioruoto Kretainio upelio. Ištirta 12 perkasų (*ATL 1990 ir 1991 metais*, 1992, t. I, p. 47). Vienoje jų aptikta geležies lydymo rudnelės šachtos fragmentų. 1990–1991, 1993–1994, 1996 ir 1999–2000 m. J. Genys Žar-